

REJSKI PROGRAM ZA JEZERSKO-SOLČAVSKO OVCO

Rodica, maj 2024

Rejsko društvo: Zveza društev rejcev drobnice Slovenije

V nadaljevanju: Društvo

Naslov: Groblje 3, 1230 Domžale

e-pošta: drobnica@km-z.si

Predsednik: Roman SAVŠEK

ZVEZA DRUŠTEV
REJCEV DROBNICE
SLOVENIJE

**Univerza v Ljubljani, Biotehniška
fakulteta, Oddelek za zootehniko**

Naslov: Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana

e-pošta: drobnica@bf.uni-lj.si

BF

UNIVERZA
V LJUBLJANI

Biotehniška
fakulteta

Oddelek
za zootehniko

Rejski program so pripravili:

Viš. pred. dr. Angela CIVIDINI

Doc. dr. Mojca SIMČIČ

Marko BIZJAK, mag. inž.

Dušan BIRTIČ, inž. kmet. zoot.

Domen DRAŠLER, dipl. inž. zoot.

Polonca ZAJC, dipl. inž. zoot.

Gregor ŠEN, mag. inž. zoot.

Datum potrditve:

Rejski program je potrdila rejska komisija za jezersko-solčavsko
ovco dne 21. maja 2024_____

KAZALO VSEBINE

1	NAMEN REJSKEGA PROGRAMA	1
2	IME PASME	1
3	ZNAČILNOSTI PASME	2
3.1	Izvor in nastanek pasme	2
3.2	Značilnosti zunanosti pasme.....	2
3.3	Proizvodne lastnosti.....	4
4	GEOGRAFSKO OBMOČJE IZVAJANJA REJSKEGA PROGRAMA.....	4
5	IDENTIFIKACIJA IN REGISTRACIJA TER EVIDENTIRANJE POREKLA ČISTOPASEMSKIH PLEMENSKIH ŽIVALI	5
6	REJSKI IN SELEKCIJSKI CILJI.....	7
7	LASTNA PREIZKUŠNJA IN OCENJEVANJE GENETSKE VREDNOSTI.....	10
7.1	Preizkušnja (kontrola) plodnosti v pogojih reje	10
7.2	Biološki test v pogojih reje	12
7.3	Preizkušnja (kontrola) ravnosti jagnjet (potomcev) v pogojih reje	13
7.4	Lastna preizkušnja ravnosti pri ovnih na testnih postajah	14
7.5	Ocenjevanje lastnosti zunanosti	16
7.6	Preizkušnje v laboratorijih.....	17
7.6.1	Analiza oploditvene sposobnosti semena.....	17
7.6.2	Merjenje globine dolge hrbtne mišice z ultrazvokom.....	17
7.6.3	Genski testi – test očetovstva	18
7.6.4	Merjenje premera volnenega vlakna	18
7.7	Metode za genetsko vrednotenje	19
8	MERILA IN POSTOPKI ZA VPIS ŽIVALI V RODOVNIŠKO KNJIGO ZA JEZERSKO-SOLČAVSKO OVCO	20
8.1	Glavni del rodovniške knjige.....	20
8.2	Dodatni del rodovniške knjige.....	21
8.3	Vpis potomcev živali, vpisanih v dodatni del, v glavni del rodovniške knjige.....	21
9	RAZVRŠČANJE ČISTOPASEMSKIH MOŠKIH PLEMENSKIH ŽIVALI	22
9.1	Razvrščanje čistopasemskih plemenskih ovnov na testnih postajah.....	22
9.2	Razvrščanje čistopasemskih plemenskih ovnov na kmetijskem gospodarstvu.....	23
9.3	Čistopasemski plemenski ovni priporočeni za naravni pripust	23
10	IZDAJANJE ZOOTEHNIŠKIH SPRIČEVAL.....	24
11	ZUNANJI IZVAJALCI	25

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Telesna masa in telesne mere jezersko-solčavske ovce (Šmid, 2008).....	2
Preglednica 2: Rejski cilji za jezersko-solčavsko ovco.....	8
Preglednica 3: Razvrščanje plemenskih ovnov jezersko-solčavske pasme v kakovostne razrede na testnih postajah.....	22
Preglednica 4: Razvrščanje plemenskih ovnov jezersko-solčavske pasme v kakovostne razrede na kmetijskem gospodarstvu.....	23

KAZALO SLIK

Slika 1: Glava mladega ovna jezersko-solčavske pasme (Foto: SimonKr)	3
Slika 2: Mladi oven jezersko-solčavske pasme (Foto: SimonKr)	3

KAZALO PRILOG

Priloga A: Primeri zootehniških dokumentov za vodenje porekla in proizvodnje živali	
Priloga B: Navodila za ocenjevanje lastnosti zunanosti in obrazec »List za ocenjevanje živali«	
Priloga C: Navodila za izvajanje lastne preizkušnje rastnosti ovnov na testnih postajah	
Priloga D: Metoda napovedovanja plemenskih vrednosti za lastnost telesna masa ob koncu testa	
Priloga G: Primer zootehniškega spričevala	
Priloga H: Pooblastilo	
Priloga I: Poslovnik	

1 NAMEN REJSKEGA PROGRAMA

Rejski program za čistopasemske plemenske živali jezersko-solčavske ovce se izvaja v skladu z Uredbo o reji živali (Uredba (EU) 2016/1012) na ozemlju Republike Slovenije. Z rejskim programom (RP) za jezersko-solčavsko ovco želimo ohraniti in izboljšati lastnosti pasme v danih razmerah in ohraniti njeno prilagodljivost naravnim danostim in pogojem reje v Sloveniji – primarna pašna reja na naravnih pašnikih in travnikih. Ohraniti želimo velikost populacije in značilne lastnosti zunanosti pri živalih ter ohraniti izjemno redko lastnost pri ovcah, t.i. celoletno poliestričnost. Hkrati želimo izboljšati gospodarsko pomembne lastnosti pasme kot so lastnosti plodnosti (velikost gnezda, doba med jagnjitvama) in ravnosti (hitrost rasti jagnjet, hitrost rasti ovnov v lastni preizkušnji na testnih postajah). Ko bodo lastnosti plodnosti in proizvodnje v selekcijskem smislu dosežene na določeni stopnji, jih je potrebno le še vzdrževati oziroma ohranjati na tej stopnji.

Izboljšanje gospodarskih lastnosti je zelo pomembno tudi v luči zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov. Odbira živali na večjo plodnost in hitrejšo ravnost pri mesnih pasmah prispeva k izboljšanju izkoriščanja energije in beljakovin, s tem pa tudi k manjši intenzivnosti izpustov metana in didušikovega oksida. Svoj delež k zmanjšanju intenzivnosti izpustov toplogrednih plinov prispeva tudi optimiranje krmnih obrokov, s čimer lahko dosežemo največji učinek. V okviru rejskega programa spremljamo kazalnike, ki prispevajo k učinkovitemu zmanjševanju izpustov metana iz prebavil živali. Pri mesnih pasmah je najpomembnejša hitrost rasti živali in število vzrejenih jagnjet na ovco na leto. Živali z večjo hitrostjo rasti prej dosežejo končno telesno maso ob zakolu, zato so te živali ob zakolu mlajše kot počasni rastoče živali. Posledica tega je, da se pri živalih z večjo hitrostjo rasti zmanjšajo izpusti toplogrednih plinov, ki jih žival proizvede v celotnem življenjskem obdobju. Preskušanje in odbira plemenskih živali v razmerah spreminjajočega se podnebja prispeva k boljši odpornosti pasme na podnebne spremembe, tako z vidika spremenjene kakovosti krme kot tudi z vidika obvladovanja vročinskega stresa.

V uporabi so različne tehnologije reje, ki temeljijo na paši in v zimskem času na osnovi konzervirane voluminozne krme, ki je pogosto slabše kakovosti, zato želimo ohraniti tip živali, ki bo omogočal gospodarno rejo v danih pogojih reje. V rejski program se vključuje tako ekološke kot tudi konvencionalne reje, brez ali z dokrmiljevanjem močnih krmil.

2 IME PASME

Jezersko-solčavska ovca (okrajšava: **JS**).

Za kratko poimenovanje pasme pogosto uporabljamo kratico JS, ki je izpeljanka iz prvih črk krajev v Sloveniji, kjer je pasma nastala, Jezersko in Solčava.

3 ZNAČILNOSTI PASME

3.1 IZVOR IN NASTANEK PASME

Jezersko-solčavska ovca je nastala z oplemenjevanjem majhne prvotne bele ovce (Zaupel Schaf), ki je bila v preteklosti razširjena v Alpah, in je bila zelo plodna in celoletno poliestrična, z bergamaško in padovansko ovco. Značilen izbočen nosni profil in razmeroma velik telesni okvir je dobila po bergamaški ovci, kakovostno volno pa po padovanski. Odlika jezersko-solčavske ovce je prilagojenost na naše okolje, zgodnja spolna zrelost in celoletna poliestričnost. Zaradi želje po izboljšanju kakovosti volne so jezersko-solčavsko ovco v preteklosti večkrat oplemenjevali z merino ovni, k sreči ne preveč uspešno, saj bi to posledično pomenilo slabšo plodnost in neprimerno runo za okolje z veliko padavinami.

3.2 ZNAČILNOSTI ZUNANJOSTI PASME

Živali so večinoma bele barve, pojavljajo pa se tudi črne oziroma temno rjave. Pri belih ovcah se pojavlja črno obarvan solzni kanal pod očmi (solza), pri nekaterih tudi črna obarvanost okoli oči in na konicah ušes. Pri črno obarvanih živalih se lahko pojavljajo bele lise na vrhu glave, na konici repa in po nogah.

Vse živali so brezrožne (rogatost ni zaželeno), imajo daljša rahlo v stran viseča ušesa. Nosna linija je izbočena, konveksna.

Jezersko-solčavska ovca je pasma za prirejo mesa srednje velikega telesnega okvirja (Preglednica 1). Trup je srednje širok in skladen. Hrbet je srednje omišičen, širok in dolg ter čvrst, skladen z okvirjem. Križ je širok, čvrst in rahlo pobit. Noge so dolge in čvrste, lahko tudi rahlo sabljaste, razmeroma grobih kosti, s čvrstimi biclji in parklji. Prednje noge so poraščene z volno do sredine podlahtnih kosti, zadnje pa do skočnega sklepa. Rep je dolg in poraščen z volno, sega praviloma pod skočni sklep ali pa vsaj do skočnega sklepa, pri nekaterih živalih pa skoraj do tal. Stegno naj bo dobro omišičeno. Pri ženskih živalih naj bo vime dobro pripeto z ne predolgima ali prekratima seskoma in s čim manj paseskov. Pri moških živalih naj bodo moda dobro pripeta, izenačena in velika brez zatrdlin in drugih napak, kot je razcepljen skrotum. Čeljust naj bo pravilno razvita brez napak za pravi ugriz.

Preglednica 1: Povprečna telesna masa ter povprečna višina vihra in križa pri jezersko-solčavski ovci (Šmid, 2008)

	Ovce	Ovni
Povprečna telesna masa, kg	61	> 90
Povprečna višina vihra, cm	67,9	> 70
Povprečna višina križa, cm	67,6	/

V preglednici 1 so navedeni podatki zadnjih meritev v populaciji jezersko-solčavske ovce iz leta 2008 (Šmid, 2008). Povprečna telesna masa odraslih ovc je 61 kg, odraslih ovnov pa več kot 90 kg. Povprečna višina vihra pri odraslih ovcah je 67,9 cm, in sicer od 66,7 cm na območju Jesenic do 68,6 cm na območju Solčave in Jezerskega, povprečna višina križa pa je 67,6 cm, in

sicer od 66,2 cm na območju Jesenic do 68,3 cm na območju Solčave in Jezerskega (Šmid, 2008).

Volna je srednje do zelo grobe kakovosti, premer vlaken je od 26 do 32 mikronov. V runu je lahko prisotna resasta volna, ki je nezaželena, zato jo želimo izločiti s selekcijo. Živali so po trebuhu slabše poraščene.

Slika 1: Glava mladega ovna jezersko-solčavske pasme (Foto: SimonKr)

Slika 2: Mlad oven jezersko-solčavske pasme (Foto: SimonKr)

3.3 PROIZVODNE LASTNOSTI

Jezersko-solčavska ovca je primerna za intenzivno in ekstenzivno prirejo jagnjet za meso. Njene najbolj dragocene lastnosti so celoletna poliestričnost ter srednje dobra hitrost rasti in omišičenost jagnjet. Ovce jezersko-solčavske pasme so pašne živali in imajo veliko sposobnost zauživanja krme, zato lahko živali redimo tudi na ekstenzivnih pašnikih. Za pasmo so značilni dobri dnevni prirasti na paši in veliki dnevni prirasti v pitanju. Klavni trupi jagnjet dosegajo dobro klavnost in konformacijo, zaželena je srednja stopnja zamaščenosti.

Celoletna poliestričnost je redka in izjemna lastnost, ko se ovce mrkajo v kateremkoli letnem času, kar je smiselno ohranjati, saj prireja jagnjet skozi celo leto omogoča večjo gospodarnost reje. Celoletno poliestričnost ohranjamo na način zgodnjega odstavljanja jagnjet, ki omogoči hitro ponovno obrežitev ovc, zaradi česar je doba med jagnjitevama krajša, kot pri sezonsko poliestričnih pasmah. Ko bo doba med jagnjitevama v selekcijskem smislu dosežena na določeni stopnji, jo je potrebno le še vzdrževati. Pasma je tudi dobro prilagojena na naše okolje in pogoje reje. V bolj intenzivnih tehnologijah reje ovce dosegajo zelo dobro plodnost (večje število rojenih jagnjet na gnezdo in na leto), jagnjeta pa velike dnevne priraste ter odlično vitalnost. Ko bo plodnost v selekcijskem smislu dosežena na določeni stopnji, jo je potrebno le še vzdrževati.

Ovce imajo dobre materinske lastnosti, zaradi česar je malo poginov jagnjet. Dobra materinska lastnost je poleg dovolj velike mlečnosti, da lahko vzredi jagnje, tudi izraženost lastnosti skrbništva matere za jagnjeta (dobra mati). Živali so živahnega temperamenta.

4 GEOGRAFSKO OBMOČJE IZVAJANJA REJSKEGA PROGRAMA

Pasma je razširjena na celotnem območju Republike Slovenije, na katerem se izvaja rejski program za jezersko-solčavsko ovco.

V rodovniško knjigo za jezersko-solčavsko pasmo je bilo na dan 31.12.2023 vpisanih 6.344 živih živali (Poročilo o opravljenem delu znotraj STRP v letu 2023), kar je osnova za rejsko delo in podatek o velikosti populacije. Predniki v rodovniku v rodovniški knjigi prispevajo informacije za oceno plemenskih vrednosti živali. Spremljanje velikosti populacije je eden od rejskih ciljev, kjer je cilj ohranjanje staleža in čim večji delež populacije vključiti v rejski program.

V rejski program za jezersko-solčavsko ovco se lahko vključijo kmetijska gospodarstva, ki svoj trop živali jezersko-solčavske pasme redijo na območju Republike Slovenije. Pravico glede sodelovanja rejcev v rejskem programu določa 13. člen Uredbe (EU) o reji živali 2016/1012. Obveznosti in pravice rejcev so navedene tudi v Poslovniku Društva ([Priloga I](#)).

5 IDENTIFIKACIJA IN REGISTRACIJA TER EVIDENTIRANJE POREKLA ČISTOPASEMSKIH PLEMENSKIH ŽIVALI

Identifikacijo in registracijo za vso drobnico v Sloveniji vodi Sektor za identifikacijo in registracijo ter informacijske sisteme (SIRIS) znotraj Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije (MKGP). Vse živali vrste ovca v vseh tropih po Sloveniji morajo biti označene (identificirane) in registrirane v skladu s pravom Unije o zdravju živali v zvezi z identifikacijo in registracijo domačih živali.

Rejec, ki s svojimi živalmi vstopi v ta rejski program, mora zagotoviti znano poreklo ob vsaki identifikaciji novorojene živali, zato jih mora čimprej po rojstvu ustrezno označiti in zagotoviti sledljivost porekla. Evidenca porekla čistopasemskih plemenskih živali jezersko-solčavske ovce se vodi v informacijskem sistemu Centralne podatkovne zbirke (CPZ) Drobnica (CPZ Drobnica). Živali, ki so vključene v ta rejski program se vpišejo v rodovniško knjigo za jezersko-solčavsko ovco. Rodovniška knjiga za jezersko-solčavsko ovco je del informacijskega sistema CPZ Drobnica. Za rejsko društvo rodovniško knjigo tehnično vodi zunanji izvajalec – Biotehniška fakulteta, Univerze v Ljubljani.

Pred vpisom v rodovniško knjigo (RK) za jezersko-solčavsko ovco morajo biti živali posamezno identificirane in registrirane v skladu s pravom Unije o zdravju živali. Žival se v rodovniško knjigo vpiše pod identifikacijsko številko, ki jo ima žival vpisano na sredstvu za identifikacijo drobnice. Žival se ob vpisu v rodovniško knjigo evidentira pod tekočo zaporedno številko vpisa v rodovniško knjigo. Številka vpisa v rodovniško knjigo je razvidna tudi na zootehniškem spričevalu za posamezno žival.

Rejec, ki s svojimi živalmi sodeluje v tem rejskem programu, mora ob vsaki identifikaciji novorojene živali evidentirati tudi njeno poreklo. Evidentiranje porekla novorojene živali se zagotovi z izpolnitvijo zootehniških dokumentov »Dnevnik pripustov za ovce« in »Podatki o jagnjitvah« (Priloga A), vključno z rojstno maso, potekom poroda in usodo oziroma stanjem jagnjeta. Za tehtanje novorojenih jagnjet je odgovoren rejec, zootehniški dokument »Podatki o jagnjitvah« pa izpolni kontrolor območnega kmetijsko gozdarskega zavoda Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) ali rejec. Za označitev novorojene živali na način zagotavljanja sledljivosti porekla je odgovoren rejec sam.

Naloge rejca za zagotavljanje evidentiranja porekla novorojene živali so:

- označitev jagnjeta takoj po rojstvu na način kot to določa pravo Unije o zdravju živali - pravila o identifikaciji in registraciji domačih živali,
- tehtanje novorojenega jagnjeta takoj po rojstvu,
- beleženje podatkov o rojstvu jagnjeta.
- Za namen evidentiranja porekla, rejec zabeleži naslednje osnovne podatke:
 - identifikacijsko številko ovce, ki je jagnjila (matere jagnjeta),
 - datum jagnjitve (poroda),
 - zaporedno jagnjitev ovce,
 - število rojenih in živorojenih jagnjet v gnezdu,

- identifikacijsko številko, spol in barvo posameznega jagnjeta,
- identifikacijsko številko očeta jagnjeta.

Na zootehniškem dokumentu »Podatki o jagnjitvah« se zbirajo tudi informacije o morebitnih genetskih napakah novorojenega jagnjeta in podatki potrebni za kontrolo plodnosti (velikost gnezda). Potrjen zootehniški dokument »Podatki o jagnjitvah« je lahko v elektronski ali fizični obliki. V primeru elektronskega vnosa s strani rejca, dokument potrjuje rejec. V primeru fizične oblike pa dokument potrjuje tudi kontrolor območnega zavoda KGZS. Potrjen zootehniški dokument »Podatki o jagnjitvah« je predpogoj za vpis novorojene živali v rodovniško knjigo. Znani podatki se upoštevajo pri odbiru moških kandidatov za naravni pripust in ženskih živali za nadaljnjo plemensko rejo.

Podatki zapisani na zootehniških dokumentih »Dnevnik pripustov za ovce« in »Podatki o jagnjitvah« dokazujejo poreklo novorojene živali. Za živali, ki jih rejec odbere za nadaljnjo rejo se podatki vpišejo na zootehniški dokument »Odbira in sprejem v rodovnik« (Priloga A). Dokument je lahko izpolnjen v elektronski obliki ali v fizični obliki. V primeru elektronskega dokumenta le tega potrjuje rejec, v primeru fizične oblike pa ga potrjuje rejec in kontrolor območnega zavoda KGZS.

Na podlagi predhodnih podatkov o naravnem pripustu ovce in podatkov o jagnjitvi (rojstvu živali) ter podatkov iz potrjenega dokumenta »Odbira in sprejem v rodovnik« se odbrane plemenske živali vpišejo v rodovniško knjigo.

Za Društvo podatke iz zootehniških dokumentov za spremljanje porekla zbirajo rejci in območni zavodi KGZS. Podatki se vnesejo v CPZ Drobница preko elektronskih zootehniških dokumentov ali preko dokumentov v fizični obliki. Vnos podatkov v CPZ Drobница izvede rejec sam ali to zanj stori zunanji izvajalec.

6 REJSKI IN SELEKCIJSKI CILJI

Rejsko in selekcijsko delo pri jezersko-solčavski ovci temeljita na aktivni populaciji čistopasemskih ovc in ovnov vpisanih v Rodovniško knjigo za jezersko-solčavsko ovco. Za namen doseganja rejskih in selekcijskih ciljev spremljamo poreklo in gospodarsko pomembne proizvodne lastnosti. Lastnosti pasme se dolgoročno ohranjajo preko zastavljenih rejskih ciljev, ki morajo omogočati čimbolj gospodarno rejo. H gospodarsko pomembnim lastnostim pri jezersko-solčavski ovci spadajo predvsem lastnosti plodnosti in rastnosti. Lastnosti volne počasi pridobivajo na veljavi. Za nadaljnjo rejo se odbirajo živali skladno s selekcijskimi in rejskimi cilji.

Rejski cilji morajo biti usmerjeni tako, da rejcem omogočajo čimbolj gospodarno rejo živali. Lastnosti pasme, ki se oblikujejo dolgoročno preko zastavljenih rejskih ciljev, morajo na način tradicionalne reje omogočati prirajo jagnjet za meso čim boljše kakovosti, hkrati pa izboljšati ali ohraniti dobre lastnosti plodnosti in celoletno poliestričnost. Rejski cilj v osnovi temelji na izpolnjevanju pasemskih značilnosti opisanih v poglavjih 3.2 in 3.3.

Med rejske cilje vključujemo tudi ohranjanje stabilne velikosti populacije z okoli 5.000 do 6.000 čistopasemskimi plemenskimi živalmi in povečevanje velikosti populacije ob ugodnih gospodarskih in okoljskih razmerah. Velikost populacije spremljamo na podlagi števila vpisanih aktivnih (živih) čistopasemskih živali v Rodovniški knjigi za jezersko-solčavsko ovco. Pri jezersko-solčavski ovci je rejski cilj ohraniti dobro plodnost in celoletno poliestričnost, kar spremljamo preko lastnosti plodnosti, kot so velikost gnezda (število rojenih in število živorojenih jagnjet), doba med jagnjitvama in število jagnjitev na ovco na leto. Na ohranjanje celoletne poliestričnosti pomembno vpliva odbira ovc, ki se mrkajo tudi izven sezone (tekem celega leta). Odbira takih ovc se kaže v skrajšanju dobe med jagnjitvama. Za spremljanje te lastnosti se upošteva datume vseh zaporednih jagnjitev pri posamezni ovci, na podlagi katerih se izračuna povprečna doba med jagnjitvama.

Glavni rejski cilji pri jezersko-solčavski ovci so predstavljeni v preglednici 2.

Preglednica 2: Rejski cilji za jezersko-solčavsko ovco

Lastnost	Rejski cilj
Velikost populacije	Ohranjanje ali povečevanje velikosti populacije ob dobrih okoljskih in gospodarskih razmerah
Celoletna poliestričnost	Ohranjanje te izjemne lastnosti preko spremljanja dobe med jagnjitvama (cilj: 270 dni)
Velikost gnezda***	Povečevanje in ohranjanje dobre plodnosti ob doseženem cilju (1,2 jagnjet), hkrati vplivamo na izpuste toplogrednih plinov, ki so zmanjšani zaradi večje prireje jagnjet na žival v njeni življenjski dobi
Lastnosti zunanosti	Ohranjanje živali v srednje velikem okvirju (ki omogoča dobro omišičenost) in korektnih oblik
Dnevni prirast jagnjet	Ohranjanje dnevnega prirasta jagnjet v pogojih reje, zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov
*Dnevni prirast ovnov na testnih postajah	Povečevanje in ohranjanje dnevnega prirasta ob doseženem cilju (cilj testna postaja Logatec: 180 g/dan) (cilj testna postaja Jezersko: 120 g/dan) zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov
**Globina dolge hrbtne mišice	Ohranjanje dobre omišičenosti hrbta (ciljna vrednost še ni določena)
Kakovost volne	Zmanjšati delež zelo grobe volne in povečati delež srednje fine volne (<30 µm)
Temperament	Ohranitev živahnega temperamenta, izločanje agresivnih ovnov
Dolgoživost	Starost živali, število jagnjitev v življenjski dobi, življenjska prireja jagnjet
Odpornost	Dobra odpornost
Prilagodljivost	Dobra prilagodljivost na težje in skromne pogoje reje
Materinske lastnosti	Dobro izraženo skrbništvo matere za novorojena jagnjeta, večja preživitvena sposobnost novorojenih jagnjet

*Lastnost je genetsko vrednotena (napovedovanje plemenske vrednosti za telesno maso ob koncu testa)

**Globina dolge hrbtne mišice merjena z ultrazvočno napravo na živi živali je nova vključena lastnost, ki se bo spremljala z namenom izboljševanja omišičenosti kot selekcijski cilj. Vrednost cilja ni določena, ker še ni dovolj podatkov.

***Lastnost bo genetsko vrednotena v roku dveh let

Pri odbiri živali upoštevamo značilnosti pasme in dajemo prednost živalim z boljšimi lastnostmi zunanosti. Pri jezersko-solčavski ovci je zaželen srednje dolg trup, globoka in široka prsa ter širok križ, ki zagotavljajo dovolj velik telesni okvir za prirejo mesa. Široka in globoka prsa so osnova za dobro omišičenost prsi oziroma sprednjega dela. Širok križ je osnova za dobro omišičenost ledvenega in križnega predela. Širok križ je tudi pogoj za razvoj večje prostornine vimena in široko pripetost vimena. Živali, ki so širše v križnem predelu imajo tudi lažje porode. Hrbet naj bo raven, križ rahlo pobit, ravne sprednje in zadnje noge s pravilnim kotom skočnega sklepa in pravilnimi biclji (ne premehki in ne prestrmi). Ker gre za pasmo za prirejo mesa, je smiselno izboljševanje omišičenosti odstavljenih jagnjet ob doseženi klavni zrelosti. Na ta način posredno izboljšujemo tudi klavne lastnosti, kot sta klavnost in mesnatost.

Pri odbiri ženskih živali smo pozorni tudi na oblike in pripetost vimena. Želimo dobro pripeto vime, dolžina, debelina in položaj seskov so tiste lastnosti, ki omogočajo nemoteno sesanje novorojenim jagnjetom. Glava naj ne bo prevelika ali izredno groba. Nosni profil je izbočen. Rogatost je nezaželena, nezaželeni so tudi nastavki rogov. Preverjamo tudi napake na čeljusti,

zaradi katerih ni pravilnega ugriza. Takšne živali se slabo pasejo, kar se pogosto odraža na zunanosti in v telesni kondiciji.

Lastnosti zunanosti so posredno povezane s proizvodnimi lastnostmi živali oz. z gospodarsko bolj pomembnimi lastnostmi. Ocenjevanje lastnosti zunanosti se v populaciji jezersko-solčavske ovce izvaja na način linearnega ocenjevanja lastnosti zunanosti pri moških živalih po zaključeni lastni preizkušnji ravnosti (direktnem testu) na testnih postajah in pri moških živalih – kandidatih za naravni pripust na kmetijskih gospodarstvih. Sistem ocenjevanja lastnosti zunanosti je opisan v [Prilogi B](#).

Med rejske cilje vključujemo tudi lastnosti, kot so temperament, dolgoživost, odpornost in prilagodljivost na težke in skromne pogoje reje ter sposobnost paše na hribovskih in gorskih pašnikih. Tako dajemo poseben poudarek tudi tistim sekundarnim lastnostim zunanosti, ki so pomembne za dolgoživost, odpornost in prilagodljivost. Pomemben rejski cilj je tudi ohranjanje dobrih materinskih lastnosti. Najpomembnejša materinska lastnost, ki jo je potrebno stalno izboljševati, je dobro izražanje skrbništva matere za novorojena jagnjeta. Rejec, pri odbiri mladih živali za pleme, upošteva materinske lastnosti matere jagnjeta. Rejci ne odbirajo za nadaljnjo rejo jagnjet od mater, ki slabo skrbijo za svoje mladiče. Temperament živali lahko ocenimo subjektivno, nezaželene so živali, ki kažejo agresivno obnašanje (predvsem ovni), zaželena je žival živahnega (pri ovnih) do mirnega (pri ovcah) temperamenta. Posredni pokazatelji dolgoživosti pri JS ovci so starost živali ob izločitvi, število jagnjitev v življenjski dobi in število rojenih in živorojenih mladičev v življenjski dobi živali, ki jih upoštevamo pri odbiri živali. Intenzivnost rasti (dnevni prirast) je pomemben rejski cilj pri pasmah za prirajo mesa oz. klavnih jagnjet, kamor spada tudi jezersko-solčavska ovca. Dnevni prirast jagnjet v pogojih reje je priporočljivo spremljati pri vseh jagnjetih ženskega in moškega spola po metodi lastne preizkušnje potomcev, opisane v poglavju 7.3 tega rejskega programa. Dnevni prirast se spremlja tudi pri ovnih jezersko-solčavske pasme na testnih postajah v okviru lastne preizkušnje za ravnost. Potek lastne preizkušnje ravnosti ovnov je opisan v poglavju 7.4 in prilogi 3. Intenzivnost rasti oziroma prirast in omišičenost sta lastnosti, ki najbolj prispevata h gospodarnosti reje poleg velikosti gnezda, zato je smiselno ti dve lastnosti enakovredno izboljševati. Za namen izboljševanja omišičenosti pri jezersko-solčavski ovci se spremlja lastnost globina dolge hrbtne mišice (DHM), ki jo merimo od leta 2020 na ovnih, ki končajo lastno preizkušnjo ravnosti na testnih postajah. Globina dolge hrbtne mišice merjena z ultrazvočno napravo na živi živali je nova vključena lastnost, ki se bo spremljala z namenom izboljševanja omišičenosti kot selekcijski cilj. Vrednost cilja ni določena, ker še ni dovolj podatkov. Predvidevamo, da se bo napoved plemenske vrednosti za lastnost globine DHM implementirala v roku desetih let. Metoda za merjenje DHM je opisana v [Prilogi C](#).

Med selekcijske cilje spadajo lastnosti, pri katerih zagotavljamo genetsko variabilnost, ki je osnova za genetski napredek pasme. V ta namen se v okviru rejskega programa spremljajo posamezne gospodarsko pomembne lastnosti v populaciji, ki so vključene v genetsko vrednotenje (izračun plemenskih vrednosti). V genetsko vrednotenje je pri jezersko-solčavski ovci vključena lastnost telesna masa na testnih postajah. Na podlagi podatkov o spremljanju ravnosti ovnov v testu se ocenjuje plemenska vrednost ovnov za lastnost telesna masa na 270

dan starosti. Za lastnost velikost gnezda (število rojenih jagnjet) se v rejskem programu za jezersko-solčavsko ovco predvideva implementacija genetskega vrednotenja v prihodnjih dveh letih.

Za lastnost intenzivnosti rasti ovnov na testni postaji in velikost gnezda želimo v okviru tega rejskega programa ohranjati genetske spremembe najmanj na sedanjem nivoju ob preprečevanju parjenja v sorodstvu in preprečiti negativne genetske spremembe.

7 LASTNA PREIZKUŠNJA IN OCENJEVANJE GENETSKE VREDNOSTI

Lastna preizkušnja se po tem rejskem programu izvaja na živalih samih ali na njihovih potomcih v pogojih reje, na testnih postajah, v laboratorijih in drugih nosilcih dejavnosti.

Lastna preizkušnja živali in ocenjevanje genetske vrednosti se izvajata v skladu s pravili iz priloge III Uredbe (EU) o reji živali 2016/1012.

Lastno preizkušnjo v pogojih reje lahko opravljamo po metodah A (imenovani zunanji izvajalec), B (rejec) ali C (kombinacija obojega).

V okviru tega rejskega programa se izvaja naslednje preizkušnje:

- preizkušnja (kontrola) plodnosti,
- biološki test,
- preizkušnja (kontrola) ravnosti od rojstva do odstavitve (priporočeno),
- lastna preizkušnja ravnosti na testni postaji,
- ocenjevanje lastnosti zunanosti,
- preizkušnja v laboratorijih.

7.1 PREIZKUŠNJA (KONTROLA) PLODNOSTI V POGOJIH REJE

Preizkušnjo plodnosti v pogojih reje se izvaja po metodi B (rejec sam) ali metodi C (kombinacija rejca in kontrolorja).

Za namen preizkušnje plodnosti pri ovcah se zbirajo podatki o jagnjitvah za vsako posamezno ovco v tropu, ki je vključena v rejski program oziroma je vpisana v rodovniško knjigo. Rejec za zagotavljanje porekla novorojenih jagnjet beleži tudi dnevnik pripustov ovc (matere), kamor za vsak trop ovc vpiše identifikacijsko številko plemenjaka (očeta), ki je bil odbran za naravni pripust v tem tropu. Ob jagnjitvi rejec za vsako posamezno ovco, ki je jagnjila, zabeleži datum poroda (datum jagnjitve), zaporedno jagnjitev in število rojenih ter število živorojenih jagnjet. Takoj po jagnjitvi rejec poskrbi za označitev novorojenih jagnjet z neponovljivo identifikacijsko številko in tako zagotovi sledljivost porekla. Rejec po označitvi novorojenih jagnjet oziroma najkasneje v roku 24 ur vsa živorojena jagnjeta v gnezdu tudi stehta in zabeleži rojstno maso vsakega jagnjeta. Evidentiranje podatkov o plodnosti (število rojenih in število živorojenih jagnjet) se zagotovi z izpolnitvijo zootehniškega dokumenta »Podatki o jagnjitvah« (Priloga A), vključno s stehano rojstno maso, potekom poroda in stanjem jagnjeta. Na

dokument »Podatki o jagnjitvah« se zabeležijo tudi ostali podatki potrebni za vodenje porekla, ki so opisani v poglavju 5. Za evidentiranje podatkov o plodnosti in za tehtanje novorojenih jagnjet poskrbi rejec.

Podatki za spremljanje kontrole plodnosti, ki se evidentirajo na dokument »Podatki o jagnjitvah« so:

- identifikacijska številka matere,
- zaporedna jagnjitev,
- datum jagnjitve,
- število rojenih jagnjet,
- število živorojenih jagnjet,
- potek poroda,
- identifikacijska številka očeta,
- identifikacijska številka jagnjeta,
- spol jagnjeta (moški, ženski, dvospolnik),
- barva jagnjeta,
- pasma jagnjeta,
- rojstna masa jagnjeta,
- stanje jagnjeta ob rojstvu (pogin, mrtvorojen, spaček),
- rogatost jagnjeta,
- materinske lastnosti matere (skrb za jagnjeta; dobra mati, slaba mati).

Podatki na dokumentu »Podatki o jagnjitvah« so pogoj za preizkušnjo plodnosti pri posamezni živali v rejskem programu. Zootehniški dokument »Podatki o jagnjitvah« lahko izpolni (v elektronski ali fizični obliki) rejec sam (B metoda) ali pa to zanj opravi kontrolor (v elektronski ali fizični obliki) ob prvem obisku, čimprej po jagnjitvah (C metoda). V primeru izpolnjevanja dokumenta s strani rejca, le tega potrdi rejec, v primeru izpolnjevanja dokumenta s strani kontrolorja, le tega s podpisom potrdita rejec in kontrolor. V primeru elektronskega poslovanja vnos izvede rejec ali to zanj stori kontrolor, v primeru dokumentov v fizični obliki pa vnos v CPZ Drobница, izvede rejec ali kontrolor ali Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Na podlagi zbranih podatkov v okviru preizkušnje plodnosti se naredi analiza lastnosti plodnosti za vse ovce, ki so bile v koledarskem letu vključene v preizkušnjo plodnosti. Rezultate analize plodnosti prejmejo vsi rejci enkrat letno za vsako posamezno ovco, ki je bila vključena v rejski program. Izpis analize plodnosti zajema rezultate o zadnji jagnjitvi vsake ovce v koledarskem letu in prirejo posamezne ovce. Analizo podatkov o plodnosti izvede zunanji izvajalec Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Rezultati analize plodnosti so rejcem za lasten trop razvidni tudi preko dostopa v CPZ Drobница.

V letu 2024 bo narejena raziskovalna naloga za razvoj statističnega modela za napovedovanje plemenske vrednosti za lastnosti plodnosti. Predvidevamo, da bomo genetsko vrednotenje posameznih lastnosti plodnosti (velikost gnezda, doba med jagnjitvama) implementirali v prihodnjih dveh letih. Rejski program bo takrat dopolnjen s priložo z opisom statističnega modela za ocenjevanje plemenske vrednosti za lastnosti plodnosti.

7.2 BIOLOŠKI TEST V POGOJIH REJE

Biološki test v pogojih reje se izvaja po metodi B (rejec sam) ali metodi C (rejec in kontrolor).

Biološki test se izvaja hkrati s preizkušnjo plodnosti, prav tako se podatki o biološkem testu evidentirajo na skupnem zootehniškem dokumentu »Podatki o jagnjitvah« (Priloga A). Ta dokument uporabljamo tako za vodenje podatkov o plodnosti, kot tudi za vodenje podatkov o biološkem testu, hkrati pa je ta dokument tudi predpogoj za zagotavljanje porekla novorojenih živali. Na ta način se izognemo nepotrebemu prepisovanju podatkov.

Rejec zabeleži naslednje podatke o biološkem testu takoj po rojstvu oziroma najkasneje 24 ur po rojstvu:

- identifikacijska številka matere,
- potek poroda,
- spol jagnjeta,
- usoda jagnjeta ob rojstvu (pogin, mrtvorojen), kamor se zabeleži tudi morebitne:
- genetske napake in posebnosti jagnjeta (spaček in drugo).

Osnovni cilj izvajanja biološkega testa je preprečevanje širjenja genetskih napak oz. nezaželenih lastnosti zunanosti v populaciji jagnjet za naslednje generacije. Pri biološkem testu se posveča posebna pozornost morebitnim prirojenim napakam in nezaželenim lastnostim zunanosti. Vključeno mora biti čim večje število živali, saj se prirojene napake, katerih nosilci so recesivni geni z zelo majhno frekvenco, običajno redko pojavljajo v populaciji. Jagnjeta, vključena v biološki test, so potomci mater, ki so vpisane v rodovniško knjigo.

Potek poroda je podatek, ki ga lahko oceni le rejec živali. Rejec živali je prvi in največkrat edini prisoten pri porodu. V primeru, ko je porod enostaven in ni potrebne pomoči, rejec označi potek poroda, kot lahek ali normalen. V primeru, ko je pri porodu potrebna pomoč rejca ali veterinarja, se potek poroda označi kot težek. Pri tem moramo ločiti med težkimi porodi s poginom jagnjeta in drugimi stopnjami težavnosti porodov. Za potek jagnjitve uporabljamo naslednji šifrant oziroma stopnje težavnosti jagnjitve:

- 1 – lahka,
- 2 – normalna,
- 3 – težka, potrebna pomoč,
- 4 – težka s poginom mladiča (do 24 ur po porodu),
- 5 – abortus v zgodnjem obdobju brejosti,
- 6 – abortus v zadnjem obdobju brejosti.

Za spol jagnjeta se zabeleži spol na podlagi šifranta:

- 1 – moški spol,
- 2 – ženski spol,
- 3 – dvospolnik.

V rubriko »usoda« jagnjeta se zabeleži stanje mladičev ob rojstvu na podlagi šifranta:

1 – pogin,

2 – mrtvorojen

in morebitne prirojene lastnosti ali nezaželene lastnosti zunanosti v populaciji jagnjet, kot je

3 – spaček.

Za Društvo podatke o biološkem testu zbira rejec sam (B metoda) ali rejec in kontrolor območnega zavoda KGZS (C metoda). V primeru elektronskega poslovanja, vnos izvede rejec sam ali to zanj stori kontrolor, v primeru dokumentov v fizični obliki pa vnos podatkov v informacijski sistem CPZ Drobница izvede rejec, kontrolor ali Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

7.3 PREIZKUŠNJA (KONTROLA) RASTNOSTI JAGNJET (POTOMCEV) V POGOJIH REJE

Izvajanje preizkušnje ravnosti jagnjet v pogojih reje ni obvezna naloga tega rejskega programa, a vendar priporočljiva zaradi spremljanja lastnosti ravnosti in izvajanja selekcije na ravnost jagnjet v populaciji jezersko-solčavske ovce. Selekcija na lastnosti ravnosti v populaciji jezersko-solčavske ovce se izvaja na podlagi lastne preizkušnje ravnosti ovnov na testnih postajah. V kolikor bi se izvajanje lastne preizkušnje ravnosti ovnov jezersko-solčavske pasme na testnih postajah prekinilo, je smiselna obvezna uvedba kontrole ravnosti jagnjet jezersko-solčavske pasme v pogojih reje.

Rejci, ki se odločijo za izvajanje preizkušnje ravnosti jagnjet v pogojih reje, to nalogo izvajajo po metodi B, kar pomeni, da nalogo opravlja rejec sam. Metoda je usklajena z navodili ICAR - Section 21 – Meat, reproduction and maternal trait recording in sheep and goats, verzija junij 2021 (ICAR, 2021).

Ravnost jagnjet v pogojih reje spremljamo na podlagi dveh tehtanih telesnih mas jagnjet. Prva tehtana telesna masa je rojstna masa. Rejec tehtanje novorojenih jagnjet opravi ob rojstvu ali najkasneje 24 ur po porodu in zabeleži rojstno maso živorojenih jagnjet. Rojstna masa jagnjeta se evidentira na zootehniški dokument »Podatki o jagnjitvah« (Priloga A).

OPOMBA: Tehtanje rojstne mase je obvezno in se izvaja v okviru kontrole plodnosti v pogojih reje (poglavje 7.1).

Druga tehtana telesna masa je telesna masa do starosti šestih mesecev. Drugo tehtanje jagnjet rejec običajno opravi ob odstavitvi, obvezno pa pred starostjo šestih mesecev. Podatek o drugem tehtanju rejec zabeleži na zootehniški dokument »Seznam mladičev v tropu« (Priloga A) oziroma vnese v CPZ Drobница v primeru elektronskega poslovanja. Dokument »Seznam mladičev v tropu« je lahko v fizični ali elektronski obliki. Obrazec »Seznam mladičev v tropu« izpolni, potrdi in vnese rejec sam, lahko pa vnos zanj opravi kontrolor ali Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Za namen vodenja podatkov o drugem tehtanju jagnjet rejec k pripadajoči identifikacijski številki jagnjeta zabeleži:

- datum tehtanja,
- telesna masa jagnjeta.

Pri obeh tehtanjih je pomembno, da rejec tehtanje opravi na enak način. Priporočljivo je, da se za tehtanje znotraj posameznega tehtalnega obdobja uporablja tehtnica, ki naj omogoča merjenje z natančnostjo vsaj 0,5 kg (za rojstno maso priporočljiva natančnost 0,1 kg) (ICAR guidelines, Section 21, junij 2021). Rojstna masa je genetsko determinirana in ima velik vpliv na potek poroda, zato je korektno beleženje rojstne mase s tehtanjem zelo pomembno.

Telesna masa ob drugem tehtanju (odstavitvi) nam posredno poda tudi informacije o mlečnosti matere. Masa ob odstavitvi je pomemben podatek tudi za analizo rasti v obdobju po odstavitvi. Zaželeno je, da se drugo tehtanje jagnjet opravi na dan odstavitve ali vsaj ob prodaji (za zakol ali pleme). Zaželeno je, da je starost ob drugem tehtanju znotraj tropa čimbolj izenačena. Zaželeno je tudi, da je starost ob drugem tehtanju čimbolj izenačena med tropi, ki imajo podobno tehnologijo odstavitve.

Za beleženje telesne mase ob drugem tehtanju mora biti jagnje stehtano med 45. in 180. dnevno starosti.

Na podlagi zbranih podatkov v okviru preizkušnje ravnosti se izračuna dnevni prirast jagnjet od rojstva do datuma drugega tehtanja. Rejec vsako leto prejme rezultate preizkušnje ravnosti jagnjet za svoj trop, kjer so izračunani dnevni prirasti za vsakega posameznega jagnjeta, povprečen dnevni prirast v tropu in povprečen prirast jagnjet v populaciji jezersko-solčavske ovce v tekočem koledarskem letu. Podatki so rejcem za lasten trop razvidni tudi elektronsko preko dostopa v CPZ Drobница.

Za Društvo podatke o ravnosti jagnjet zbira rejec sam. Vnos v informacijski sistem CPZ Drobница v primeru elektronskega poslovanja izvede rejec sam, v primeru dokumentov v fizični obliki pa vnos podatkov izvede rejec sam ali kontrolor ali Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani. Analizo podatkov izvede Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

7.4 LASTNA PREIZKUŠNJA RAVNOSTI PRI OVNIH NA TESTNIH POSTAJAH

V okviru tega rejskega programa lastno preizkušnjo ravnosti ovnov izvajamo na odobrenih testnih postajah, ki jih z odločbo odobri pristojno ministrstvo za določeno obdobje. Odobrena testna postaja mora poskrbeti za podaljšanje odobritve testne postaje najmanj pol leta pred potekom. Trenutno sta v okviru obstoječega rejskega programa odobreni dve testni postaji za ovne, in sicer testna postaja Logatec in testna postaja Jezersko. V okviru tega rejskega programa predvidevamo nadaljevanje izvajanja direktnega testa jagnjet jezersko-solčavske pasme na obeh testnih postajah.

Predvideno skupno število jagnjet jezersko-solčavske pasme za vključitev v lastno preizkušnjo ravnosti na obeh testnih postajah se vsako leto določi na podlagi velikosti populacije jezersko-

solčavske ovce v Skupnem letnem temeljnem rejskem programu (STRP) tako, da se zagotovi dovolj veliko število plemenjakov za trope vključene v ta rejski program za tekoče leto.

Lastno preizkušnjo ravnosti pri ovnih jezersko-solčavske pasme na testnih postajah opravljamo po metodi A, kar pomeni, da lastno preizkušnjo izvede zunanji izvajalec (odobrena testna postaja). Sinonim za lastno preizkušnjo ravnosti ovnov na testni postaji je direktni test ovnov na testni postaji (v nadaljevanju direktni test). Glavni namen testiranja je zagotoviti kakovostne plemenjake z dobro sposobnostjo rasti in plodnosti ter čimbolj objektivno oceniti genetske razlike v enakih pogojih reje med posameznimi živalmi v preizkušnji.

Za obe testni postaji velja, da se direktni test izvaja v čimbolj izenačenih pogojih reje znotraj posamezne testne postaje za vse ovne, ki so v določenem letu v testu.

Postopek izvajanja direktnega testa na obeh testnih postajah je opisan v [Prilogi C](#).

Odbira moških jagnjet za sprejem v direktni test poteka pri rejcih, ki imajo trope vključene v rejski program za jezersko-solčavsko ovco. Odbiro mladih ovnov za direktni test opravi strokovni ali tehnični vodja posamezne testne postaje ali njegov namestnik. Predpogoj za odbiro in sprejem potomcev v direktni test je pravilno označeno jagnje (mladi oven) z neponovljivo identifikacijsko številko.

Pri odbiri moških jagnjet za direktni test je potrebno upoštevati tudi dodatne kriterije, opisane v navodilih za izvajanje lastne preizkušnje ravnosti na testnih postajah ([Priloga C](#)). Ob odbiri moških jagnjet pri rejcu, se jagnjeta stehta na dan odbire/obiska na kmetiji, preden se jagnje odpelje v karantenski hlev. Ta telesna masa je tudi osnova za plačilo jagnjeta rejcu. Nakupu jagnjet sledi predtestno obdobje na testni postaji, testno obdobje in obdobje po zaključenem direktnem testu, kjer se zberejo vsi rezultati testiranja in se ovne razvrsti v kakovostne razrede. Testno obdobje na testni postaji traja najmanj 100 dni. V času testnega obdobja se vsi ovni stehtajo najmanj trikrat, njihove telesne mase pa se evidentirajo in vnesejo v CPZ Drobница. Če se pri jagnjetu v času testiranja ugotovi izrazita napaka lastnosti zunanosti ali se zgodi huda poškodba, se ga izloči pred zaključkom testiranja. V času testiranja se ovnom odvzame tudi kri za pregled na kužne bolezni. Ovne, ki zdravstveno ne ustrezajo minimalnim zdravstvenim zahtevam, navedenih v [Prilogi C](#), se izloči. Vse izločitve, bolezni, zdravljenja, pogini in poškodbe v času testiranja morajo biti dokumentirane in evidentirane v CPZ Drobница.

Po koncu testnega obdobja se pri vseh mladih ovnih opravi androloški pregled, ki vključuje meritve obsega mod, pregled čeljusti, pregled zunanjih spolnih organov in odvzem semena s pomočjo elektroejakulatorja.

Odvzeti vzorec semena se laboratorijsko pregleda in se določi njegova oploditvena sposobnost. Ovni, ki so plodni oziroma so rezultati oploditvene sposobnosti semena v mejah sprejemljivih vrednosti, so lahko primerni kandidati za naravni pripust.

Po zaključenem obdobju testiranja, se vsem ovnom korigirajo parklji in se jih ostriže, tako so pripravljeni za ocenjevanje lastnosti zunanosti in za merjenje globine dolge hrbtne mišice na predelu med 12. in 13. rebrom. Ob koncu testa (pri približno enaki starosti), se vse ovne ostriže

po Bowenovi metodi in se hkrati odvzame vzorec volne za analizo kakovosti volne (poglavje 7.6.4).

Ocenjevanje lastnosti zunanosti vsem ovnom ob koncu direktnega testa opravi Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust – na testni postaji (Poglavje 9.1) v skladu z »Navodili za ocenjevanje lastnosti zunanosti« (Priloga B). Ocene lastnosti zunanosti se zabeleži na »List za ocenjevanje živali« (Priloga B).

Celotno obdobje testiranja se zaključi z razvrščanjem ovnov v kakovostne razrede. Razvrščanje plemenjakov v kakovostne razrede je opisano v Poglavju 9 in Prilogi C tega rejskega programa.

Razvrščanje ovnov v kakovostne razrede izvede Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust – na testni postaji (Poglavje 9.1).

Zbrani podatki (telesne mase) iz direktnega testa se uporabijo za izračun dnevnega prirasta ovna v testnem obdobju in za genetsko vrednotenje. Na podlagi treh telesnih mas v obdobju testiranja se izračuna plemenska vrednost za telesno maso ob starosti 270 dni.

Za Društvo vse naloge v zvezi z lastno preizkušnjo ravnosti živali na testni postaji, razen posameznih preizkušenj v laboratorijih, kot so androloški pregled in analiza oploditvene sposobnosti semena (poglavje 7.6.1), merjenje globine dolge hrbtne mišice z ultrazvokom (poglavje 7.6.2) in odvzem vzorcev volne ter meritve parametrov kakovosti volne (poglavje 7.6.4), izvede posamezna testna postaja. Androloški pregled in laboratorijsko analizo oploditvene sposobnosti ovnevega semena opravi Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani. Meritve dolge hrbtne mišice, odvzem vzorcev volne in pošiljanje vzorcev volne ter vnos in analizo rezultatov ter obračun plemenskih vrednosti za društvo izvede Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

7.5 OCENJEVANJE LASTNOSTI ZUNANOSTI

Lastnosti zunanosti živali so genetsko povezane z gospodarsko pomembnimi proizvodnimi lastnostmi, kot so zmogljivost rasti, mesnatost, dolgoživost, itd., zato ima ocenjevanje lastnosti zunanosti velik pomen.

Ocenjevanje lastnosti zunanosti pri ovnih izvaja imenovana strokovna Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust (Poglavje 9.1 in 9.2 tega rejskega programa). Ocenjevanje lastnosti zunanosti se izvaja pri:

- mladih ovnih jezersko-solčavske pasme na testnih postajah po zaključenem obdobju lastne preizkušnje (izvede Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust v tri članski sestavi, kot je navedeno v Poglavju 9.1 tega rejskega programa),
- mladih ovnih jezersko-solčavske pasme v pogojih reje na kmetijskem gospodarstvu, odbranih za naravni pripust (izvede Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust v dve članski sestavi, kot je navedeno v Poglavju 9.2 tega rejskega programa).

Ocenjevanje lastnosti zunanosti živali poteka po sistemu linearnega opisovanja in ocenjevanja živali opisanega v [Prilogi B](#) tega rejskega programa. Ocenjuje se posamezne telesne lastnosti, ki so združene v sklope telesnih lastnosti (okvir, oblike, omišičenost in moda). Poleg tega se zabeleži tudi morebitne napake lastnosti zunanosti (na čeljusti, zasnova za rogatost, število paseskov, razcepljen skrotum itd.).

Po tem načinu ocenjevanja lastnosti zunanosti se ocenjuje čistopasemske plemenske ovne, ki so končali lastno preizkušnjo ravnosti na testni postaji in čistopasemske plemenske ovne (kandidate za naravni pripust) v pogojih reje na kmetijskem gospodarstvu.

Skupna ocena lastnosti zunanosti se zabeleži na »*List za ocenjevanje živali*« ([Priloga B](#)). Ocene za vsako posamezno ocenjevano lastnost zunanosti, kot tudi skupna ocena lastnosti zunanosti se vnesejo iz dokumenta »*List za ocenjevanje živali*« v CPZ Drobница.

Skupna ocena lastnosti zunanosti se upošteva kot eden izmed kriterijev za razvrstitev ovna v kakovostni razred.

Za Društvo ocenjevanje lastnosti zunanosti izvede Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust na testni postaji (Poglavje 9.1) in Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust na kmetijskem gospodarstvu (Poglavje 9.2). Za Društvo vnos v CPZ Drobница in analize izvede Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

7.6 PREIZKUŠNJE V LABORATORIJIH

7.6.1 Analiza oploditvene sposobnosti semena

Analizo oploditvene sposobnosti semena se izvaja po metodi A.

Oploditvena sposobnost semena se preverja pri ovnih, ki so opravili lastno preizkušnjo ravnosti na testni postaji. Analiza oploditvene sposobnosti ovnega semena se izvede v okviru tako imenovane androloške preiskave na testni postaji ([Priloga C](#)).

Pri pregledu semena se preverjajo oploditvene lastnosti semena, ki vplivajo na oploditveno sposobnost ovna. Najpomembnejši parametri, ki določajo oploditveno sposobnost, so gostota semena oziroma število semenčic v ejakulatu, delež progresivno gibljivih, delež moteno gibljivih in delež negibljivih semenčic ter delež morfološko spremenjenih semenčic. Rezultati analize oploditvene sposobnosti ejakulata se vnesejo v CPZ Drobница.

Dobljene rezultate analize oploditvene sposobnosti semena se upošteva pri razvrščanju ovnov v kakovostne razrede.

Za Društvo odvzem semena, laboratorijski pregled semena in vnos podatkov o oploditveni sposobnosti semena izvede zunanji izvajalec Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani.

7.6.2 Merjenje globine dolge hrbtne mišice z ultrazvokom

Merjenje globine dolge hrbtne mišice (DHM) se izvaja po metodi A. Spremljanje globine DHM je namenjeno izboljšanju omišičenosti v predelu ledij in hrbta v JS populaciji.

Z merjenjem globine DHM se je pričelo eksperimentalno v letu 2020 pri ovnih na testni postaji. Ko bo količina zbranih podatkov dovolj velika, bo mogoče razviti ustrezen statistični model in pričeti z genetskim vrednotenjem te lastnosti. V tem trenutku je količina teh meritev premajhna (250 ovnov oziroma meritev na leto) za natančno vrednotenje genetske vrednosti. Predvidevamo, da bomo z genetskim vrednotenjem za to lastnost pričeli čez 10 let. Za merjenje globine DHM se uporablja mobilno ultrazvočno napravo. Postopek metode merjenja globine DHM je opisan v [Prilogi C](#).

Za Društvo naloge v zvezi z merjenjem globine DHM in vnos podatkov v CPZ Drobница izvede Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

7.6.3 Genski test – test očetovstva

V okviru rejskega programa opravljamo genotipizacijo za preverjanje pravilnosti zapsanega porekla (rodovnika) živali. Na ta način izvajamo notranjo kontrolo nad pravilnostjo zapisanih podatkov v rodovniku živali na določenem deležu živali v rodovniški knjigi.

Za preverjanje pravilnosti zapsanega porekla (rodovnika) živali se uporabljajo SNP genetski označevalci. Metoda se uporablja za naključno preverjanje porekla živali za potrditev podatkov o poreklu na zootehniških dokumentih. Za preverjanje porekla je v rabi standardni set SNP označevalcev, ki ga v rednih primerjalnih testih preverja ISAG (International Society for Animal Genetics) in omogoča izločitev napačnih prednikov z več kot 99 % verjetnostjo.

Na podlagi rezultatov genotipizacije (paternity test) – test očetovstva, ki jih prejmemo iz komercialnega laboratorija, se poreklo potrdi ali ovrže. Na podlagi pravih podatkov o poreklu živali se v rodovniško knjigo doda še certifikat o potrditvi porekla s testom očetovstva. Rejca se opozori na pomembnost zagotavljanja pravilnega porekla za živali, ki jih želi vpisati v rodovniško knjigo.

Vse postopke v zvezi s preverjanjem porekla (odvzem biološkega materiala, označevanje vzorcev biološkega materiala, pošiljanje vzorcev v laboratorij, prejem in interpretacijo rezultatov ter vnos podatkov v CPZ Drobница za rejsko društvo izvede Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

7.6.4 Merjenje premera volnenega vlakna

Pri ovnih jezersko-solčavske pasme vključenih v lastno preizkušnjo ravnosti na testnih postajah se določa kakovost volne. Ocenjevanje kakovosti volne se izvaja po pravilih Mednarodnega odbora za kontrolo proizvodnosti živali (ICAR, februar 2024). Med vsemi lastnostmi, ki določajo kakovost volne (premer vlakna, faktor udobnosti, finost preje, dolžina vlakna in nakodranost vlakna) je premer vlakna najpomembnejša (in hkrati tudi najbolj dedna lastnost), zato se v okviru tega rejskega programa spremlja kot rejski cilj. Ob koncu testa (pri približno enaki starosti), se vse ovne ostriže po Bowenovi metodi (Birtič in sod., 2013). Nastroženo runo se steha in odvzame vzorec runa za analizo. Vzorec runa se vzame od vsake živali z leve strani, na sredini trupa, na predelu med 30. in 31. rezom po Bowenovi metodi ([Priloga C](#)). Vzorci runa se posamezno zapakirajo, ustrezno označijo in pošljejo v izbrani komercialni laboratorij s certificiranimi metodami za določanje kakovostnih parametrov za volno. Na podlagi

laboratorijsko določenega premera vlakna se vzorce volne razvrsti v kakovostne razrede (ultra fina, super fina, fina, srednja, groba, zelo groba).

Za Društvo odvzem vzorcev volne, ustrezno označevanje, pakiranje in pošiljanje ter interpretacijo rezultatov laboratorijske analize in vnos podatkov v CPZ Drobница izvede zunanji izvajalec Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta. Laboratorijsko analizo za zunanjega izvajalca Univerzo v Ljubljani, Biotehniško fakulteto izvede izbrani laboratorij.

7.7 METODE ZA GENETSKO VREDNOTENJE

Genetsko vrednotenje je vezano na lastnosti, katerih fenotipske vrednosti se merijo ali ocenjujejo in je za njih zbrano že dovolj veliko število podatkov, ki je potrebno za točnost napovedi plemenske vrednosti. Genetsko vrednotenje vključuje spremljanje porekla, zbiranje podatkov o fenotipu, pripravo podatkov, napovedovanje plemenskih vrednosti za posamezne lastnosti, skladiščenje in presojo ustreznosti statističnih modelov za napovedovanje plemenskih vrednosti ter razvoj in vzdrževanje aplikacij za analize in preglede podatkov.

Za napovedovanje plemenskih vrednosti uporabljamo metode, ki so znanstveno sprejemljive v skladu z uveljavljenimi zootehničskimi načeli. Za napovedovanje plemenskih vrednosti se pridobijo podatki o lastnostih in poreklu iz CPZ Drobница. Rezultati se arhivirajo v CPZ Drobница.

Ocenjevanje genetske vrednosti je v skladu s pravili iz Priloge III in Poglavlja V Uredbe o reji živali. Za ocenjevanje genetske vrednosti plemenskih živali jezersko-solčavske ovce je Rejsko društvo imenovalo zunanjega izvajalca Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani (druga priznana organizacija v reji drobnice). Država članica oziroma njen pristojni organ (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano) je z odločbo št. 33205-63/2023/8 pooblastilo zunanjega izvajalca Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani za izvajanje naloge ocenjevanja in napovedovanja genetske vrednosti za plemenske ovce in koze. Pri ocenjevanju genetske vrednosti zunanji izvajalec sledi pravilom in standardom Mednarodnega odbora za kontrolo proizvodnosti živali (ICAR).

Plemenska vrednost se pri jezersko-solčavski pasmi ocenjuje za lastnost telesna masa na 270. dan starosti za ovne na testnih postajah. Model za ocenjevanje plemenske vrednosti za lastnost telesna masa ob koncu direktnega testa je opisan v [Prilogi D](#). Rezultati se uporabljajo za redne izpise, ki jih prejmejo rejci, ki so vključeni v ta rejski program in so na voljo rejcem za lastni trop tudi preko vstopa v CPZ Drobница. Plemenska vrednost za lastnost telesna masa na 270 dan starosti na testni postaji je zapisana tudi na zootehničskem spričevalu za plemenskega ovna plemensko ovco.

Za lastnost velikost gnezda (število rojenih jagnjet) se v rejskem programu za jezersko-solčavsko ovco predvideva implementacija genetskega vrednotenja v prihodnjih dveh letih.

8 MERILA IN POSTOPKI ZA VPIS ŽIVALI V RODOVNIŠKO KNJIGO ZA JEZERSKO-SOLČAVSKO OVCO

Rodovniško knjigo za jezersko-solčavsko ovco vodi rejsko društvo. Tehnične postopke vodenja za rejsko društvo izvaja zunanji izvajalec Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani znotraj informacijskega sistema Centralne podatkovne zbirke Drobница (CPZ Drobница) v skladu s tem rejskim programom.

Ime rodovniške knjige: **Rodovniška knjiga za jezersko-solčavsko ovco**, skrajšano RK JS. Rodovniška knjiga je razdeljena na **glavni in dodatni del**.

Rejsko društvo mora na zahtevo rejca v primeru, da so izpolnjeni vsi pogoji za vpis v rodovniško knjigo, žival vpisati v ustrezen del rodovniške knjige po prejemu vse potrebne dokumentacije v čim krajšem možnem času.

Znotraj rodovniške knjige se vodijo tudi premiki živali (sledljivost) iz tropa v trop. V rodovniški knjigi se vodi aktivna populacija (žive živali) kot tudi njihovi predniki (nežive živali). Nežive živali ostanejo del rodovniške knjige, kot neaktivni del populacije, saj so pomemben vir informacij za napovedovanje plemenskih vrednosti.

Vsi rejci drobnice, tako tisti, ki so vključeni v ta rejski program, kot tudi tisti, ki niso vključeni v noben rejski program, morajo sporočiti podatke o izločitvah in premikih svojih živali v Register drobnice na obratu (RDO), ki ga vodi SIRIS znotraj UVHVVR v okviru MKGP.

Podatke o premikih, poginih ali zakolih se za potrebe vodenja ažurne rodovniške knjige pridobijo iz omenjenih podatkovnih zbirk, ki jih vodi pristojno ministrstvo. Premiki živali v rodovniški knjigi morajo biti skladni z uradnimi evidencami, ki jih vodi pristojno ministrstvo. Izločitev živali iz rodovniške knjige je potrebna za ažurno vodenje aktivne velikosti populacije in prikaz trenutnega stanja v populaciji. Velikost populacije je eden od kriterijev določanja stopnje ogroženosti pasme in pomemben kriterij za opredelitev zootehniških ukrepov v populaciji.

8.1 GLAVNI DEL RODOVNIŠKE KNJIGE

Glavni del rodovniške knjige za jezersko-solčavsko ovco zajema čistopasemske plemenske živali jezersko-solčavske pasme, katerih starši in stari starši so vpisani v glavni ali dodatni del te rodovniške knjige.

Osnovni pogoji za vpis živali v glavni del rodovniške knjige za jezersko-solčavsko ovco (RK JS):

- identifikacija in registracija živali je v skladu s pravom Unije o zdravju živali - pravila o identifikaciji in registraciji domačih živali in v skladu s pravili iz tega rejskega programa,

- poreklo živali je vzpostavljeno po pravilih iz poglavja 5 tega rejskega programa,
- žival je potomec staršev in starih staršev, ki so vpisani v glavni ali dodatni del RK JS, v primeru nakupa, če žival spremlja zootehniško spričevalo, izdano v skladu z Uredbo (EU) 2016-1012,
- če žival izhaja iz zarodnega materiala, mora ta zarodni material spremljati zootehniško spričevalo, izdano v skladu z Uredbo (EU) 2016/1012.

Pasma je zaradi povečanega tveganja za parjenje v sorodstvu uvrščena med ogrožene pasme (Register pasem, 2023). Na podlagi nacionalne uvrstitve v stopnjo ogroženosti »ogrožena«, ta rejski program uveljavlja odstopanje od prvega odstavka tega poglavja (točka 2 Poglavja III, Dela I, Priloge II Uredbe 2016/1012), ki omogoča:

- da se v glavni del vpiše tudi čistopasemsko žival, ki je potomec staršev in starih staršev vpisanih v dodatni del te rodovniške knjige.

8.2 DODATNI DEL RODOVNIŠKE KNJIGE

V dodatni del rodovniške knjige se vpišejo plemenske živali, ki ne izpolnjujejo pogojev za vpis v glavni del rodovniške knjige.

Osnovni pogoji za vpis živali v dodatni del rodovniške knjige za jezersko-solčavsko ovco:

- identifikacija in registracija živali je v skladu s pravom Unije o zdravju živali – pravila o identifikaciji in registraciji domačih živali in v skladu s pravili iz tega rejskega programa,
- lastnosti zunanosti živali morajo ustrezati lastnostim pasme iz poglavja 3 tega rejskega programa.

8.3 VPIS POTOMCEV ŽIVALI, VPISANIH V DODATNI DEL, V GLAVNI DEL RODOVNIŠKE KNJIGE

Uvrstitev potomcev živali, vpisane v dodatni del rodovniške knjige v glavni del rodovniške knjige določa točka 1 Poglavja III, Priloge II Dela 1 Uredbe (EU) 2016/1012.

- V glavni del te rodovniške knjige se lahko vpiše prva generacija potomcev ženske živali vpisane v dodatni del te rodovniške knjige, če: Ima ta ženska žival mati in staro mati po materini strani vpisani v dodatni del te rodovniške knjige in
- Ima ta ženska žival očeta in oba stara očeta vpisana v glavni del te rodovniške knjige.

Ker je jezersko-solčavska ovca ogrožena pasma, ta rejski program uveljavlja tudi odstopanje od točke 1 Poglavja III, Priloge II Dela 1 Uredbe (EU) 2016/1012 in odstopanjem od točke 1(a)(i) Poglavja I Dela I Priloge II.

Uvrstitev potomcev živali vpisane v dodatni del, v glavni del na podlagi točke 2 Poglavja III, Priloge II Dela I:

- V glavni del rodovniške knjige se vpiše čistopasemsko plemensko žival, ki je potomec staršev in starih staršev, vpisanih v glavni ali dodatni del rodovniške knjige za jezersko-solčavsko pasmo.

9 RAZVRŠČANJE ČISTOPASEMSKIH MOŠKIH PLEMENSKIH ŽIVALI

Za odbrane čistopasemske moške živali jezersko-solčavske pasme sta uveljavljena dva načina razvrščanja plemenjakov v kakovostne razrede:

- Razvrščanje ovnov ob zaključku lastne preizkušnje rastnosti na testni postaji,
- Razvrščanje ovnov na kmetijskem gospodarstvu.

9.1 RAZVRŠČANJE ČISTOPASEMSKIH PLEMENSKIH OVNOV NA TESTNIH POSTAJAH

Čistopasemske plemenske ovne, ki so zaključili lastno preizkušnjo na testnih postajah, razvrsti Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust.

Komisijo za odbiro plemenjakov za naravni pripust na testni postaji sestavljajo:

- strokovni ali tehnični vodja testne postaje oziroma njegov namestnik,
- strokovni vodja rejskih programov oziroma njegov namestnik imenovan pri zunanjem izvajalcu Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani,
- predstavnik rejcev jezersko-solčavske ovce.

Za razvrstitev mladih ovnov v kakovostne razrede se smiselno upoštevajo kriteriji iz preglednice 3, ki so:

- PV12 za telesno maso ob starosti 270 dni (ob koncu direktnega testa),
- skupna ocena lastnosti zunanosti,
- oploditvena sposobnost semena,
- premer volnenega vlakna.

Ovni morajo ustrezati tudi minimalnim zdravstvenim zahtevam ob koncu testa iz [Priloge C](#).

Preglednica 3: Razvrščanje plemenskih ovnov jezersko-solčavske pasme v kakovostne razrede na testnih postajah

Kakovostni razred	PV12*	Skupna ocena lastnosti zunanosti	Rezultati oploditvene sposobnosti semena	Premer vlakna, μm
1A	>118,0	min 8	min 60 % progresivno gibljivih semenčic, največ 19 % morfološko spremenjenih	≤ 30
1B	112,0-117,9	min 7	min 60 % progresivno gibljivih semenčic, največ 19 % morfološko spremenjenih	≤ 30
2A	106,0-111,9	min 7	min 60 % progresivno gibljivih semenčic, največ 19 % morfološko spremenjenih	/
2B	100,0-105,9	min 6	min 55 % progresivno gibljivih semenčic, največ 19 % morfološko spremenjenih	/
3A	94,0-99,9	min 5	min 55 % progresivno gibljivih semenčic, največ 19 % morfološko spremenjenih	/
3B	<94,0	/	slabo seme	/

*PV12 = plemenska vrednost za telesno maso ob starosti 270 dni

Ovne se razvrsti v šest kakovostnih razredov, in sicer 1A, 1B, 2A, 2B, 3A in 3B od najboljšega do najslabšega. Ovni, ki so razvrščeni v kakovostne razrede 1A, 1B, 2A, 2B in 3A, so plemenski ovni priporočeni za naravni pripust.

9.2 RAZVRŠČANJE ČISTOPASEMSKIH PLEMENSKIH OVNOV NA KMETIJSKEM GOSPODARSTVU

Čistopasemske plemenske ovne na kmetijskih gospodarstvih razvrsti dvočlanska Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust.

Komisijo za odbiro plemenjakov za naravni pripust na kmetijskem gospodarstvu sestavljata:

- selekcionist za drobnico območnega Kmetijsko gozdarskega Zavoda KGZS in
- strokovni vodja rejskega programa ali njegov namestnik imenovan pri zunanjem izvajalcu Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani.

Na kmetijskem gospodarstvu se čistopasemske plemenske ovne razvrsti v kakovostne razrede (2A, 2B, 3A in 3B) od najboljšega do najslabšega na podlagi naslednjih znanih podatkov:

- prirast od rojstva do drugega tehtanja,
- skupna ocena lastnosti zunanosti.

Preglednica 4: Razvrščanje plemenskih ovnov jezersko-solčavske pasme v kakovostne razrede ob odbiri na kmetijskem gospodarstvu

Kakovostni razred	*Dnevni prirast od rojstva do drugega tehtanja, g/dan	Skupna ocena lastnosti zunanosti
2A	min 200	min 7
2B	min 160	min 6
3A	/	min 5
3B	/	< 5

*Če dnevni prirast od rojstva do drugega tehtanja ni poznan, se lastnost hitrosti rasti ocenjevane živali upoštevajo glede na starost živali in telesno maso na dan ocenjevanja

Za plemenske ovne razvrščene na kmetijskem gospodarstvu ni znanega podatka o oploditveni sposobnosti semena, zato teh ovnov ne razvrstimo v kakovostna razreda 1A ali 1B.

9.3 ČISTOPASEMSKI PLEMENSKI OVNI PRIPOROČENI ZA NARAVNI PRIPUST

Priporočeni čistopasemski plemenski ovni za naravni pripust so ovni, ki so zaključili lastno preizkušnjo na testnih postajah in so razvrščeni v kakovostne razrede: 1A in 1B ter 2A, 2B in 3A. Ovni iz testnih postaj so priporočeni za naravni pripust le, če ustrezajo minimalnim zdravstvenim priporočilom.

Priporočeni čistopasemski plemenski ovni za naravni pripust so tudi ovni, ki niso zaključili lastne preizkušnje na testnih postajah, vendar so razvrščeni v kakovostne razrede 2A, 2B in 3A na podlagi razvrščanja na kmetijskem gospodarstvu na način opisan v poglavju 9.2 tega rejskega programa.

Čistopasemski plemenski ovni razvrščeni v kakovostni razred 3B se ne priporočajo za naravni pripust.

Veljavnost statusa kakovostnega razreda ovnov za naravni pripust ni časovno omejena.

Za Društvo čistopasemske plemenske ovne za naravni pripust priporoči Komisija za odbiro plemenjakov za naravni pripust v sestavi, kot je navedeno v poglavju 9.1 oziroma 9.2.

10 IZDAJANJE ZOOTEHNIŠKIH SPRIČEVAL

Rejsko društvo, ki vodi rodovniško knjigo, na zahtevo rejca izdaja zootehniška spričevala za čistopasemske plemenske živali, ki so vpisane v glavni del te rodovniške knjige. Tisk zootehniškega spričevala izvede zunanji izvajalec Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, pri čemer se uporabljata predpisan obrazec in vsebina, usklajena z Uredbo (EU) 2016/1012. Podpisnik zootehniških spričeval pri zunanjem izvajalcu Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani je s strani Rejskega društva pooblaščen oseba ([Priloga H](#)). Pogoje za promet s plemenskimi živalmi in njihovim zarodnim materialom določa Uredba (EU) 2017/717. Rejsko društvo izda ustrezno zootehniško spričevalo za potrebe prometa plemenskih živali in njihovega zarodnega materiala.

Na zahtevo rejca rejsko društvo izdaja zootehniška spričevala za čistopasemske plemenske živali če:

- rejec sodeluje v rejskem programu,
- če je žival vpisana v glavni del rodovniške knjige za jezersko-solčavsko ovco.

Vsebina zootehniškega spričevala je v skladu z Uredbo (EU) 2016/1012. Primer zootehniškega spričevala je naveden v [Prilogi G](#).

11 ZUNANJI IZVAJALCI

V tem poglavju so navedene informacije o sodelujočih zunanjih izvajalcih in njihovih kontaktnih podatkih ter kontaktnih osebah.

Zunanji izvajalci, ki za Društvo izvajajo posamezne naloge tega rejskega programa so:

- Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za zootehniko, Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana, Druga priznana organizacija pri reji drobnice, angela.cividini@bf.uni-lj.si, mojca.simcic@bf.uni-lj.si

Informacije o dejavnostih:

- *Strokovno vodenje*
- *Vzdrževanje in nadgradnja rodovniške knjige*
- *Vodenje informacijskega sistema – CPZ Drobnica – vnos podatkov ter podeljevanje pravic uporabnikom*
- *Objava podatkov*
- *Odbira in sprejem plemenskih živali v rodovniško knjigo*
- *Izdajanje zootehniških spričeval*
- *Napovedovanje genetskih vrednosti*
- *Ocena in odbira plemenjakov*
- *Ocenjevanje lastnosti zunanosti*
- *Genski testi*
- *Preprečevanje parjenja v sorodstvu, načrt parjenja*
- *Ohranjanje genetske variabilnosti*
- *Program rabe plemenskih živali*
- *Mednarodno sodelovanje – ICAR*

- Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani, (VF UL), Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana, janko.mrkun@vf.uni-lj.si

Informacije o dejavnostih:

- *Pregled in analiza oploditvene sposobnosti semena, odvzetega ovnom na testni postaji*
- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS), Gospodinjska ulica 6, 1000 Ljubljana, daniло.potokar@kgzs.si
 - Kmetijsko gozdarski zavod (KGZ) Ljubljana, Gospodinjska ulica 6, 1000 Ljubljana, matjaz.hribar@lj.kgzs.si
 - Kmetijsko gozdarski zavod (KGZ) Kranj, Cesta Iva Slavca 1, 4000 Kranj, igor.stanonik@kr.kgzs.si
 - Kmetijsko gozdarski zavod (KGZ) Celje, Trnoveljska cesta 1, 3000 Celje, dominik.pecovnik@ce.kgzs.si
 - Kmetijsko gozdarski zavod (KGZ) Murska Sobota, Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota, ales.horvat@kgzs-ms.si
 - Kmetijsko gozdarski zavod (KGZ) Novo mesto, Šmihelska 14, 8000 Novo mesto, andrej.kastelic@kgzs-zavodnm.si

- Kmetijsko gozdarski zavod (KGZ) Nova Gorica, Pri hrastu 18, 5000 Nova Gorica, pavla.plesnicar@go.kgzs.si
- Kmetijsko gozdarski zavod (KGZ) Ptuj, Ormoška 28, 2250 Ptuj, dani.skaza@kgz-ptuj.si

Informacije o dejavnostih KGZS in KGZ-jev:

- *Preverjanje porekla*
 - *Biološki test*
 - *Spremljanje reprodukcijskih lastnosti*
 - *Lastna preizkušnja v pogojih reje (kontrola rastnosti)*
 - *Odbira plemenic*
 - *Ocena in odbira plemenjakov*
 - *Ocenjevanje lastnosti zunanosti*
 - *Spremljanje premikov živali*
- Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za zootehniko, Testna postaja Logatec, Rovtarska cesta 38, 1370 Logatec, mojca.simcic@bf.uni-lj.si
angela.cividini@bf.uni-lj.si;

Informacije o dejavnosti testne postaje Logatec:

- *Lastna preizkušnja rastnosti na testni postaji Logatec*
- Društvo rejcev ovc jezersko-solčavske pasme, Zgornje Jezersko 57, 4206 Zg. Jezersko, Testna postaja Jezersko, zastopnik: Janez Smrtnik, kovk@siol.net
Lokacija testne postaje Jezersko: Sp. Jezersko 14, 4206 Zg. Jezersko, kovk@siol.net

Informacije o dejavnosti testne postaje Jezersko:

- *Lastna preizkušnja rastnosti na testni postaji Jezersko*

Zveza društev rejcev drobnice Slovenije ugotavlja, da vsi zunanji izvajalci izpolnjujejo vse potrebne zahteve za izvajanje dejavnosti v tem rejskem programu.

Zveza društev rejcev drobnice Slovenije ugotavlja, da med zunanjimi izvajalci in gospodarskimi dejavnostmi rejcev, ki sodelujejo v rejskem programu, ni navzkrižja interesov.

VIRI:

- ICAR Guidelines. 2021. The global standard for livestock data, Section 21, Version June 2021. <https://www.icar.org/index.php/icar-recording-guidelines/> (12.9.2024)
- Izvedbena uredba (EU) 2017/717 Komisije (EU) z dne 10. aprila 2017 o določitvi pravil za uporabo Uredbe (EU) 2016/1012 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z vzorčnimi obrazci zootehniških spričeval za plemenske živali in njihov zarodni material. Ur. list RS 109, 9-63 str.
- Savšek R. 2024. Poročilo o opravljenem delu znotraj STRP na področju reje drobnice v letu 2023. Poročilo za Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
- Šmid S. 2008. Telesne mere in značilnosti jezersko-solčavske ovce. Dipl. delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za zootehniko, 39 str.
- Uredba (EU) 2016/1012 Evropskega parlamenta in sveta z dne 8. junija 2016 o zootehniških in genealoških pogojih za rejo, trgovino s čistopasemskimi plemenskimi živalmi, hibridnimi plemenskimi prašiči in njihovim zarodnim materialom ter za njihov vstop v Unijo ter o spremembi Uredbe (EU) št. 652/2014, direktiv Sveta 89/608/EGS in 90/425/EGS ter razveljavitvi določenih aktov na področju reje živali. Ur. list RS 171, 66-143 str.